

Parkinson en dystonie

Even voorstellen

Jennifer Gjertsen, neuroloog

In het kort

- Neuroloog
- Specialisme: neurologie
- Aandachtsgebieden: bewegingsstoornissen en epilepsie

Evelien Zoons
Neuroloog

Renée Noteboom,
Physician assistant (PA)

2006 opleiding
geneeskunde

2018 opleiding tot specialist
(AIOS)

neuroloog

2013 basisarts neurologie
(ANIOS)

2024 neuroloog

MC Slotervaart

Reinier de Graaf

H+
MC Haaglanden
Medisch Centrum

Alrijne
ziekenhuis

zaans
medisch
centrum

Amsterdam UMC
Universitair Medische Centra

Ziekte van Parkinson & dystonie

- Wat is dystonie?
- Hoe herken je dystonie?
- Soorten dystonie
- Hoe vaak komt het voor?
- Dystonie bij de ziekte van Parkinson
- Behandeling
- Leven met dystonie

Wat is dystonie?

Herhaaldelijk, onbedoeld en te veel aanspanning in de spier

Dys (verkeerd) *tonus* (= spierspanning)

Oorzaak

- stoornis in signalen die van hersenen naar spieren gaan
- basale kernen in de hersenen (zelfde gebied als bij de ziekte van Parkinson)

Symptomen

- afwijkende stand van lichaamsdeel
- herhaaldelijke draaiende, wringende bewegingen
- soms trillen
- pijn/kramp

Ernst verschilt per persoon:

- van kleine ongemakken (moeite met schrijven) tot volledig afhankelijk

Hoe herken je dystonie?

Uitgelokt door beweging

- De klachten ontstaan meestal tijdens beweging
- In het begin alleen als u beweegt of loopt, niet bij liggen
- Soms bij een specifieke activiteit zoals schrijven of een muziekinstrument bespelen
- Soms trillen of schudden van het hoofd, arm of been

Sensory trick (geste antagonique)

Soorten dystonie

Leeftijd

- < 21 jaar
- > 21 jaar

Oorzaak

Aangeboren

bv door hersenschade

Sporadisch

geen duidelijk oorzaak

Familiair

het komt in de familie voor

Verworven

Bij hersenschade (bv door beroerte of ongeval)

Als symptoom van een andere ziekte

Uitbreiding

Focaal

De klachten zitten op één plek, bijvoorbeeld alleen in een hand, voet of nek.

Segmentaal

Twee naast elkaar liggende lichaamsdelen hebben klachten, bijvoorbeeld schouder en arm.

Multifocaal

Meerdere losse plekken in het lichaam hebben klachten, maar ze liggen niet naast elkaar.

Gegeneraliseerd

De klachten zitten in een groot deel van het lichaam, bijvoorbeeld in armen én benen.

Hemidystonie

De klachten zitten aan één kant van het lichaam, bijvoorbeeld alleen rechts of alleen links.

Soorten dystonie

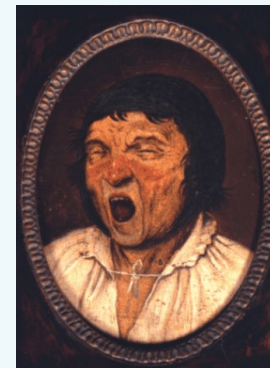
Cervicale dystonie

Blefarospasmen

Syndroom van Meige

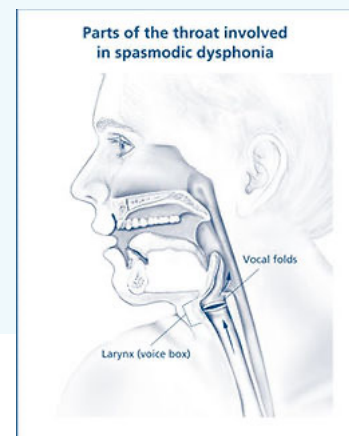
Dystonie ledemaat/romp

Taak specifieke dystonie

Spasmodische dysfonie

Dystonie bij de ziekte van Parkinson

Dystonie bij de ziekte van Parkinson

Hoe vaak komt dystonie voor bij de ziekte van Parkinson?

Ongeveer 40% van de mensen met Parkinson krijgt te maken met dystonie

Dystonie als symptoom van de ziekte van Parkinson

- Jonge patiënt die nog geen medicijnen gebruikt
- Been/voet
- Vroeg symptoom van de ziekte (>10 jaar vóór parkinsonisme)
- Vaak uitgelokt door beweging (hardlopen)

Dystonie t.g.v. de behandeling van de ziekte van Parkinson

- Peakdose (ON) dystonie:
 - als levodopa ingewerkt is
 - meestal nek/gelaat/armen
- End of dose (OFF) dystonie:
 - bij uitwerken levodopa (ochtend)
 - meestal been/voet

Dystonie bij de ziekte van Parkinson

Meest voorkomende soorten:

- Focale dystonie ledemaat (10-15%)
- Rompdystonie (3-17%)
- Cervicale dystonie (5%)
- Blefarospasmen (1-3%)

Komt ook voor bij parkinsonismen:

- Progressieve supranucleaire parese (PSP)
- Multipele systeematrofie (MSA)
- Corticobasale degeneratie (CBD)
- Zeldzaam: genetische ziekten (DYT)

Focale dystonie ledematen

Striatal hand

Striatal toe

Hardlopen

schrijfkramp

Rompdystonie

Camptocormia

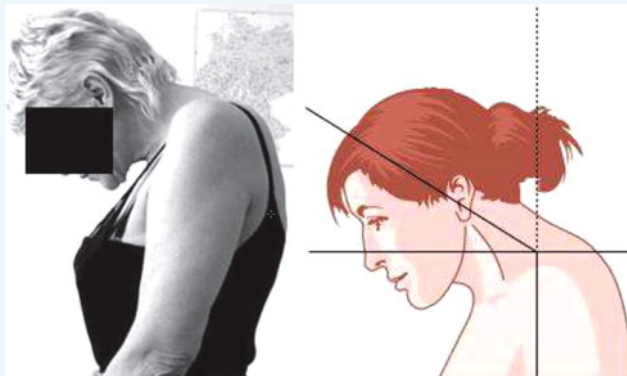
Pisa syndroom

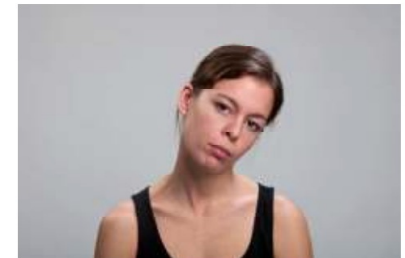
Cervicale dystonie (torticollis spasmodica)

- Abnormale stand hoofd en nek
- Tremor hoofd (en handen) (40-60%)
- Pijn in nek/schouders (75%)
- Sensory trick (70%)
- Angst en depressie (24%)

Bij ZvP / MSA vaak antecollis (resp 6% en 42%)

Rotatie

Lateroflexie

Retrocollis

Antecollis

Hoogstand schouder

Combinatietype

Blefarospasmen

- Meer knipperen
- Onvermogen ogen te openen
- Spasmen worden uitgelokt door fel licht en harde wind
- Moeizaam in verkeer, lezen, TV-kijken etc.
- Irritatiegevoel in de ogen
- Soms: functioneel 'blind'

Behandeling van dystonie bij de ziekte van Parkinson

Behandeling dystonie ziekte van Parkinson

- Levodopa

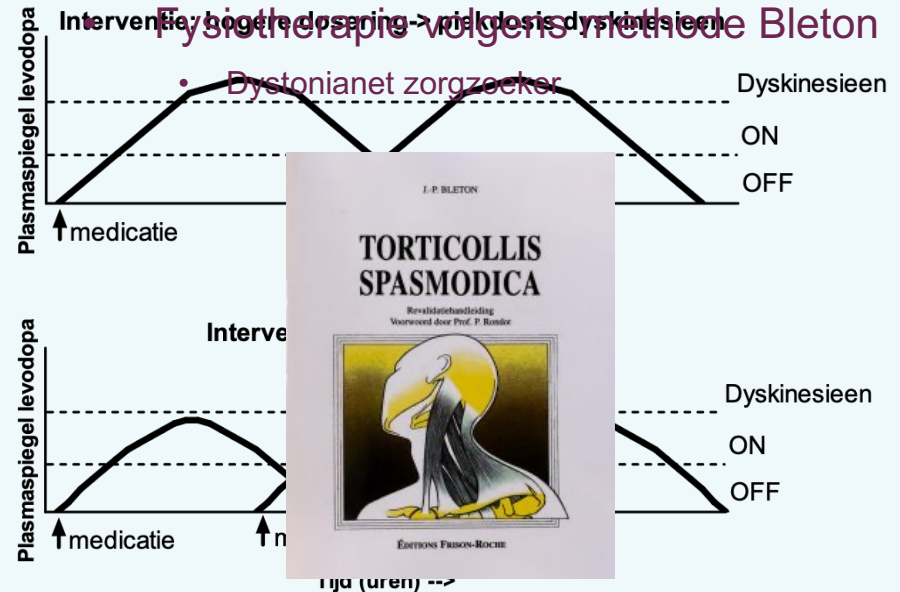
- Indien symptoom ZvP: start levodopa of ophogen levodopa
- Indien bijwerking levodopa:
 - Vaker doseren
 - Aanpassen dosering
 - Langwerkend medicijn

- Botulinetoxine (Botox)

- Nek
- Ogen
- Ledematen

- Aanvullende medicatie

- trihexifenidyl (Artane)
- amantadine (Symmetrel)
- clonazepam (Rivotril)

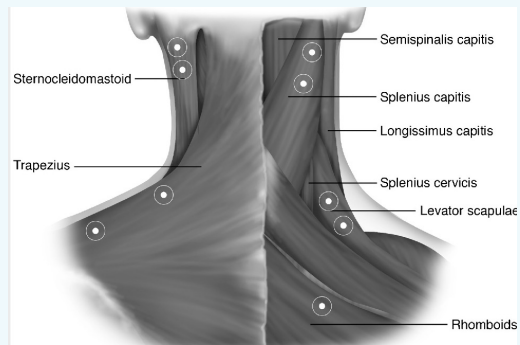
- Duodopa/subcutaan levodopa

- Diepe hersenstimulatie (DBS)

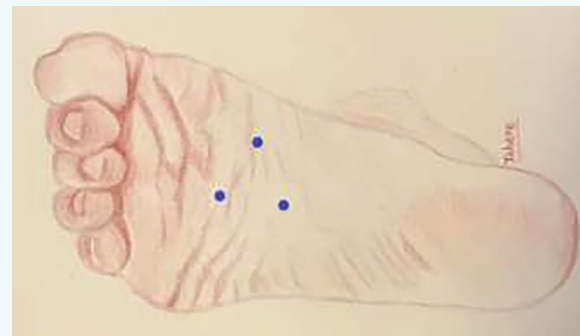
- Afhankelijk van oorzaak en welk lichaamsdeel
- Cervicale dystonie betere resultaten dan rompdystonie
- +/- 40-70% verbetering

Behandeling met botulinetoxine

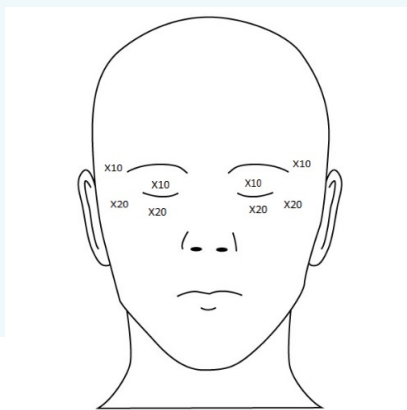
Cervicale dystonie

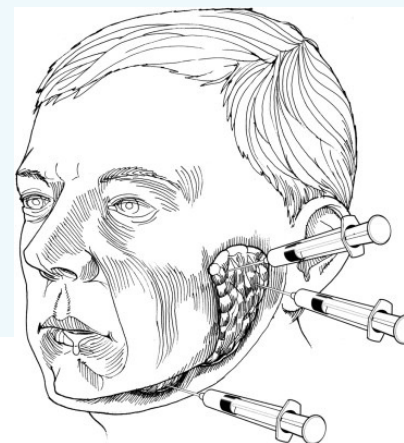
Voetdystonie

Blefarospasmen

Speekselvloed

Wat is botulinetoxine?

Wat is botulinetoxine?

- Een stof die gemaakt wordt door een bacterie (*Clostridium botulinum*)
- Het zorgt ervoor dat spieren tijdelijk minder goed kunnen samentrekken (verstoring spier-zenuw overgang)
- Het effect is omkeerbaar: na een paar maanden werkt de spier weer normaal

Waar wordt het voor gebruikt?

- **Dystonie:** scheefstand nek, oogknippers, verkrampingen hand/voet
- **Ogen:** om scheelzien of oogspasmen te behandelen
- **Blaasproblemen:** bij een te actieve blaas
- **Huidverzorging:** om rimpels tijdelijk te verminderen
- **Spierstijfheid** na een beroerte of hersenbeschadiging

Hoe werkt het?

- De arts spuit een kleine hoeveelheid in de spier die te actief is
- Na enkele dagen ontspant de spier zich
- Het effect houdt meestal 3 tot 4 maanden aan

Behandeling met botulinetoxine

Effectiviteit

- Cervicale dystonie: 70-90% verbetering
- Blefarospasmen: 90% verbetering
- Ledemaat dystonie 50-80% verbetering

Veiligheid

- Botulinetoxine wordt al tientallen jaren veilig gebruikt in de geneeskunde.
- Het middel blijft op de plek waar het wordt geïnjecteerd en wordt langzaam door het lichaam afgebroken.

Mogelijke bijwerkingen

- Meestal mild en tijdelijk.
- Pijn of een blauwe plek op de injectieplaats.
- De behandelde spier kan tijdelijk iets te slap aanvoelen.
- Zelden: vermoeidheid of lichte griepverschijnselen.
- Zeer zeldzaam: resistentie tegen botulinetoxine

Leven met dystonie

<https://dystonia.net/zorgzoeker/>

Vraag maar raak!

